

OAKA®

ORTA ASYA VE KAFKASYA ARAŞTIRMALARI

Journal of Central Asian & Caucasian Studies

Cilt: 1, No: 1, 2006

Yayıncı / Publisher

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu® / International Strategic Research

Organization®

Editörler / Editors

Dr. Turgut DEMİRTEPE / Dr. Esra HATİPOĞLU

Yazı İşleri Müdürü / Assisting Editor

Sebla ULUDAĞ

Yazı Kurulu / Editorial Board

Alfabetik Sıra İle / In Alphabetical Order

Pınar AKÇALI (Doç. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Bülent ARAS (Doç. Dr., Işık Üniversitesi)

Ayşe AYATA (Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Mustafa AYDIN (Prof. Dr., TOBB Üniversitesi) **Ayşegül BAYDAR** –

AYDINGÜN (Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

İhsan BAL (Doç. Dr., Polis Akademisi)

Ali Fuat BİLKAN (Prof. Dr., TOBB Üniversitesi)

Ali Abbas ÇINAR (Dr., Muğla Üniversitesi)

İhsan ÇOMAK (Dr., Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, TİKA)

Ali Faik DEMİR (Dr., Galatasaray Üniversitesi)

Nadir DEVLET (Prof. Dr., Yeditepe Üniversitesi)

Ertan EFEGİL (Dr., Beykent Üniversitesi)

Çağrı ERHAN (Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi)

Mehmet Seyfettin EROL (Dr., Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi)

Hakan FİDAN (Başkan, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı)

Emine GÜRSOY - NASKALI (Prof. Dr., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi)

Yusuf HALAÇOĞLU (Prof. Dr., Türk Tarih Kurumu Başkanı)

Ömer Gökşal İŞYAR (Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi)

Yaşar KALAFAT (Dr.)

Abdulvahap KARA (Dr., Mimar Sinan Üniversitesi)

Hasan Ali KARASAR (Dr., Bilkent Üniversitesi)

Kamer KASIM (Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Zeki KAYMAZ (Prof. Dr., Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Ege Üniversitesi)

Elif Hatun KILIÇBEYLİ (Dr., Çukurova Üniversitesi)

Hakan KIRIMLI (Doç. Dr., Bilkent Üniversitesi)

Timur KOCAOĞLU (Doç. Dr., Koç Üniversitesi)

Havva KÖK (Dr., Hacettepe Üniversitesi)

Sedat LAÇİNER (Doç. Dr., Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Başkanı)

Ömer Engin LÜTEM (E. Büyükelçi, ASAM, Ermeni Araştırmaları Enstitüsü Müdürü)

Mim Kemal ÖKE (Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Fırat PURTAŞ (Dr., Gazi Üniversitesi)

Fikret TÜRKMEN (Prof. Dr., Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Ege Üniversitesi)

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / *International Advisory Board*

Alfabetik Sıra İle / *In Alphabetical Order*

Rafis ABAZOV (Dr., Centre for Social Research, The National Academy of Science of Kyrgyzstan, Kyrgyzstan)

Firdövsiyeh AHMEDOVA (Doç. Dr., State Administration Academy, Azerbaijan)

Shirin AKINER (Dr., University of London, SOAS, UK)

John ANDERSON (Dr., University of St Andrews, UK)

Çiğdem BALIM (Dr., Central Asian and Middle Eastern Studies, Indiana University, Bloomington, USA)

Stephen BLANK (Prof., Strategic Studies Institute of the US Army War College at Carlisle Barracks, USA)

Guram CHIKOVANI (Prof., Rector, Tbilisi Institute of Asia-Africa, Georgia)

Svante E. CORNELL (Dr., Deputy Director of the Central Asia-Caucasus Institute, at Johns Hopkins University, USA)

Robert M. CUTLER (Dr., Institute of European & Russian Studies, Carleton University, UK)

Rahile DAWUT (Dr., Xinjiang University, China)

Georgi M. DERLUGIAN (Prof., Northwestern University, USA)

Moshe GAMMER (Dr., Tel Aviv University, Israel)

Musa GASIMLI (Prof. Dr., Baku State University, Azerbaijan)

Gregory GLEASON (Prof., University of New Mexico, USA)

Mehrdad HAGHAYEGHI (Prof., Southwest Missouri State University, USA)

Ablet KAMALOV (Dr., Institute of Oriental Studies, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan)

Michael KASER (Prof., Oxford University, UK)

Shoshana KELLER (Prof., Hamilton College, UK)

Sergey KLYASHTORNYI (Prof. Dr., The Institute of Orientalism, The Russian Academy of Sciences)

Hasan Bülent PAKSOY, (Prof., Baker College, USA)

Gabriele RASULY-PALECZEK (Prof., Institute for Social and Cultural Anthropology, University of Vienna, Austria)

Uli SCHAMILOGLU (Prof., University of Washington, Wisconsin, USA)

Nazif M. SHAHRANI (Prof., Central Asian and Middle Eastern Studies, Indiana University, Bloomington, USA)

Farkhod TOLIPOV (Dr., Head of Department of International Relations, The University of World Economy and Diplomacy, Uzbekistan)

Muhammad Tahir TURKMEN (RFE / RL,
Turkmenistan)

Resul YALÇIN (Dr., University of London, SOAS,
UK)

BÖLGE TEMSİLCİLERİ / *Regional Representatives*

Alfabetik Sıra İle / In Alphabetical Order

ABD (USA): Hüseyin CİNOĞLU (University of North Texas)

Almanya (Germany): Ferhat SAĞLAM

Avusturya (Austria): Dr. Kemal ÇETİN (University of Vienna)

Azerbaycan (Azerbaijan): Dr. Ebulfez SÜLEYMANOV (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi)

İngiltere (UK): Damla ARAS (University of London, Kings College)

Kazakistan (Kazakhstan): Bahtiyar Nurumov ASILKANOVİÇ (Al-Farabi Kazak Milli Devlet Üniversitesi)

Rusya (Russian Federation): Aleksei V. OBRAZTSOV (Doç. Dr., St. Petersburg State University)

Sürelî Yayınlardan Sorumlu Başkan Yardımcısı: Mehmet ÖZCAN

Sürelî Yayınlar Genel Editörü: Arzu CELALİFER

Asistanlar: Emre ÖZKAN, Gül OKUTUCU, Esra DUYAR, Levent LAÇİNER, Murat SOĞANGÖZ, Osman Bahadır DİNÇER

IT: Barış SANLI

Teknik İşler: Ahmet ÜNAL

Sekreteryâ ve Abone İşleri: Derya ACIMERT

Dizgi ve Dağıtım: Siyasal Kitabevi

Kapak Tasarım: Sadullah HATAM

Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları (OAKA) dergisi hakemli, bilimsel bir dergidir. Gönderilen yazılar ilk olarak editörler ve yazı kurulunca bilimsel anlatım ve yazım kuralları yönünden incelenir. Daha sonra uygun bulunan yazılar alanında bilimsel çalışmaları ile tanınmış iki ayrı hakeme gönderilir. Hakemlerin kararları doğrultusunda yazılar yayımlanır veya yayınlanmaz. Hakemlerin gizli tutulan raporları dergi arşivinde beş yıl süre için tutulur. Dergi politikaları ve yazım kuralları ile ilgili detaylar dergi sonunda bulunabilir. Belirtilmemiş hususlar için lütfen dergi sekreteryasını arayınız. Tüm makale tekliflerinizi info@usak.org.uk, turgutdem@yahoo.co.uk adreslerine gönderebilirsiniz.

Journal of Central Asian and Caucasian Studies (JCACS) is a referee journal. Articles submitted for consideration of publication are subject to peer review. The editorial board and editors takes consideration whether submitted manuscript follows the rules of scientific writing. The appropriate articles are then sent two referees known for their academic reputation in their respective areas. Upon their decision, the articles will be published in the journal, or rejected for publication. The referee reports are kept confidential and stored in the archives for five years. For the full details about the journal see Information for Authors

section or feel free to contact with the editor. Send your manuscripts to info@usak.org.uk or turgutdem@yahoo.co.uk

Yurtiçi Abone Ücreti: 20 YTL. Öğrenci ve öğretim üyeleri için 15 YTL.

(Kargo ücreti alıcıya aittir)

Aşağıdaki banka hesap numarasına ödemelerinizi yapabilirsiniz:

Hesap No: 0040729-6, Akbank Maltepe Şubesi, Ankara.

USAK Posta Çeki Hesabı No: 5060522, Ankara, Bahçelievler Şubesi

Aksi belirtilmediği sürece Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları'nda yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına aittir. Yayıncıları, diğer yazarları veya editörleri bağlamaz. / *Statements of facts or opinions appearing in the Journal of Central Asian and Caucasian Studies are solely those of the authors and do not imply endorsement by the editors, other authors or publishers.*

©Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu / International Strategic Research Organization

Tüm hakları saklıdır. Önceden yazılı izin alınmaksızın hiçbir iletişim, kopyalama sistemi kullanılarak yeniden basılamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır. / *All Rights Reserved. No part of this publication may be reproduced, stored or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form, or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the editors.*

ISSN:1306-682X

Her türlü yazışma için/ for all editorial correspondence

Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi, Süslü Sokak, No: 2, Mebusevleri,

Tandoğan, Ankara

Tel: 0312 212 28 86-87

www.usak.org.uk

İÇİNDEKİLER

Sunuş	V
Kazakistan'da Sivil Toplum Kuruluşları, İç ve Dış Politikaya Etkileri	1-18
<i>Fırat PURTAŞ</i>	
11 Eylül Sürecinde Kafkasya'da Güvenlik Politikaları	19-35
<i>Kamer KASIM</i>	
Hazar Enerji Kaynakları ve Enerji-Siyaset İlişkisi	36-66
<i>Sedat LAÇİNER</i>	
Gürcistan'da Rus İdaresinin Yerleşmesi (1800-1850)	67-80
<i>Hayri ÇAPRAZ</i>	
Orta Asya'da Yasadışı Uyuşturucu Ticareti ve Kullanımı	81-117
<i>Bülent ERDOĞAN</i>	
Nagorno-Karabakh Problem: Claims, Counterclaims and Impasse	118-137
<i>Güner ÖZKAN</i>	
Regionalism and the Crimean Tatar Political Factor in 2004 Ukrainian Presidential Elections	138-152
<i>İdil P. İZMİRLİ</i>	
4 Aralık 2005 Kazakistan Başkanlık Seçimleri Üzerine Gözlemler	153-158
<i>Cengiz SÜRÜCÜ</i>	
Kitap İncelemeleri / Book Reviews	159-165
Son Çıkan Yayınlar / Recent Publication	166-185
Özetler ve Anahtar Kelimeler	186-189
Abstracts & Keywords	190-193
Yazarlar Hakkında	194-196

About the Authors	197-199
Editörler / Editors	200
Yazarlar İçin Bilgi Notu	201-203
Information for Authors	204-206
Yazar İndeksi/ Author Index	207

SUNUŞ

Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi (OAKA), Orta Asya ve Kafkasya alışmaları alanında varolan boşluğu doldurmak amacıyla yola çıkıyor. Dergi sosyal ve insani bilimler perspektifinden bölgeyi giderek artan oranda dünya gündemine oturtan sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel konulardaki ağdaş ve tarihsel gelişmeler hakkında kapsamlı çalışma gereksinimine bir cevap olarak yayınlanmaktadır.

Derginin birincil amacı, Orta Asya ve Kafkasya alışmaları alanında analitik, kuramsal ve metodolojik makalelere yer vererek geniş ve yetkin bir literatür oluşumuna katkıda bulunmaktır. Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları (OAKA) dergisi geniş yelpazede nitel ve nicel sosyal bilimler yaklaşımları çerçevesinde işlediği konuya yeni bir bakış açısı getirerek literatüre katkı sağlayacak özgün çalışmaları yayınlamayı amaçlamaktadır.

OAKA'dan önce Türkiye'de Orta Asya ve Kafkasya alışmaları'nın kapsama alanı içinde olarak değerlendirilebilecek alanlarda sınırlı sayıda da olsa dergi çalışmaları olmakla birlikte, bu yayınlar ya odak noktasını spesifik bir lke (Ermenistan vs.), tek bir alt bölge (Karadeniz) veya Türk dünyası olarak tanımlayarak sınırlamış, ya da akademik nitelikten uzak popüler kültür dergisi olarak çıkmıştır. OAKA Kuzey Kafkasya'dan Güney Azerbaycan'a, Karadeniz kıyılarından Doğu Türkistan'a, Kazakistan'dan Afganistan ve Pakistan'a uzanan geniş bir coğrafi alanı kapsamaktadır. OAKA bu geniş alanda, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, uluslararası hukuk, siyasi tarih, antropoloji, sosyoloji, kültür çalışmaları, ekonomi vb. bilimsel disiplinleri bir araya getirmektedir.

OAKA bir saha dergisi olarak ilgi alanına giren bölgeyi her boyutuyla incelemeyi esas almakta, disiplinlerarası bir yaklaşımı benimsemektedir. OAKA sosyal gerçekliğin kompleks bir bütünsellik arz ettiği ve değişik metotlar ve farklı disiplinlerin birlikteliği ile daha iyi anlaşılabileceği varsayımından hareket etmektedir. Farklı disiplinlerden akademisyen, uzman ve politika yapımcıları arasında bir köprü işlevi görerek, Orta Asya ve Kafkasya alışmaları'nı temelde tarihi, sosyolojik, politik ve ekonomik bir formasyon olarak genişletmeyi ve derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Dergi bu açıdan, bilimsel çalışmalar için akademik bir platform olarak, akademik bakış açısını geliştirme ve alan ile ilgili konularda farklı disiplinlerden neşet eden görüşlerin bölge ile ilgilenen uzmanlar ve uygulayıcılar arasında paylaşımını sağlamayı hedeflemektedir.

OAKA’da özgün nitelikli araştırma makalelerine ek olarak, “Kitap İncelemeleri” ve “Son Çıkan Yayınlar” bölümleri de mevcuttur. Dergi disiplinin alt alanlarında yeni çıkan yayınları tartışmalara katkıda bulunmanın bir aracı olarak gördüğü için, tanıtıcı olmanın ötesinde eleştirel bir perspektiften yapılan kitap değerlendirmelerini teşvik etmektedir. Son Çıkan Yayınlar bölümünde disiplinin Tarih, Sosyoloji, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler, Kültür Çalışmaları gibi alt alanlarında derginin kapsadığı dönem içinde çıkan bilimsel nitelikli kitap ve raporlara yer veriliyor. Bu bölüm sayesinde dergi okurlarının alanlarında çıkan eserleri takip etme olanağına kavuşacaklarını ümit ediyoruz.

Dergide ilk olarak **Fırat Purtaş**’ın Kazakistan da sivil toplum kuruluşlarını ve bu kuruluşların iç ve dış politikaya etkilerini incelediği makalesi yer alıyor. Purtaş makalesinde ABD ve Rusya’nın Kazakistan üzerindeki nüfuz mücadelesini STK’lar bağlamında tahlil ediyor ve Avrasya coğrafyasında devam eden sürece paralel olarak STK’ların Kazakistan’da da muhtemel bir halk hareketine aracı olabileceğini öne sürüyor.

Kamer Kasım, 11 Eylül eylemlerine giden süreçte ve sonrasında Kafkasya’da güvenlik konusu analiz ediyor. Kasım makalesinde, 11 Eylül terör eylemleri sonrası Kafkasya ülkelerinin ve bölge dışı bir güç olarak ABD’nin bölgeye yönelik güvenlik politikalarındaki değişime işaret ediyor.

Sedat Laçiner, Hazar Havzası’ndaki enerji kaynakları ve bu kaynakların siyasete etkisini incelediği makalesinde somut verileri ortaya koyarak Türk Cumhuriyetlerini konu bağlamında masaya yatırıyor. Bölgenin enerji kaynakları ve boru hatlarının detaylı bir analizine yer veren makale, yalnız mevcut resmi çekmekle kalmayarak sonuç ve öneriler bölümüyle Türkiye’nin bölge üzerinde dikkat etmesi gereken konulara da değiniyor.

Makalesinde “Gürcistan’da Rus İdaresinin Yerleşmesi”ni konu alan **Hayri Çapraz** Rusya’nın 19. yüzyılın başında Kafkasya’ya yerleşme politikasını irdeliyor. Rusya’nın Gürcü krallıklarını ve prensliklerini imparatorluk sınırlarına dahil ettikten sonra, bölgedeki hakimiyetini devamlı hale getirmek ve Gürcistan’ı imparatorluğun bir eyaleti haline dönüştürmek için giriştiği idari reformları inceliyor.

OAKA’nın bu sayısında Orta Asya’nın sıcak gündem maddelerinden biri olan uyuşturucu trafiği konusuna, konunun hem teorik hem de pratik (meslek) düzeyde uzmanı olan **Bülent Erdoğan**’ın detaylı incelemesi ile yer veriyoruz. Erdoğan makalesinde, mevcut sorunların üstesinden gelinebilmesi için uluslararası ve bölgesel işbirliğine özellikle de Orta Asya ülkelerindeki ilgili birimlerin kapasitelerinin artırılmasına olan gereksinime vurgu yapıyor.

OAKA Türkçe makalelerin yanısıra, her sayıda ikiden fazla olmamak koşuluyla İngilizce makalelere de yer vermeyi düşünmektedir. Bu sayımızda **Güner Özkan**’ın

Dağ-lık Karabağ sorununu ve İdil İzmirli'nin 2004 Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Kırım Tatar Politikasını incelediği İngilizce makalelerine yer veriyoruz. Özkan makalesinde, Sovyet sisteminin uluslar ve modernleşme politikalarının uzun dönemde birlik içinde çatışmanın asıl kaynağı haline dönüşmesini Dağlık Karabağ sorunu bağlamında inceliyor. Bölgede toprak, ekonomi ve nüfus alanlarındaki değişikliklerin nedenleri ve bo-yutları üzerinde durarak, Dağlık Karabağ konusunda Ermeni tarafının ileri sürdüğü görüşlerin ne derece geçerli olduğunu irdeliyor. **İdil İzmirli** ise Batı medyasında genişçe yer alan 2004 Ukrayna seçimlerinde bölgesel istikrar ve güvenlik ile çok yakından bağlantılı olmasına rağmen pek değinilmeyen Kırım'da Kırım Tatar politikasını inceliyor. Saha araştırması bulgularının da değerlendirildiği çalışmada, potansiyel bir çatışmayı önleyebilmeye yönelik bazı siyasal öneriler getiriliyor.

4 Aralık 2004 Kazakistan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini inceleyen **Cengiz Sürücü** ise, seçimlerin arka planı, seçim süreci ve muhtemel sonuçlarını değerlendiriyor ve bir dizi ekonomik ve siyasal faktör nedeniyle – yaygın beklentilerin aksine – ülkede istikrarın bozulmayacağını ileri sürüyor.

Dergide sekiz makalenin ardından “Kitap İncelemeleri” ve “Son Çıkan” yayınlar bölümleri yer alıyor. Orta Asya ve Kafkasya Çalışmaları alanı ile ilgili en son yayınları bu bölümlerde bulabilirsiniz. Ayrıca derginin sonunda makalelerin Türkçe ve İngilizce özetleri ve anahtar kelimeleri toplu olarak okuyucuya sunulmaktadır.

Bu arada OAKA'nın hazırlık aşamasında büyük katkıları olan **Diden GEZER**'e teşekkürlerimizi sunarız. OAKA'nın bir sonraki sayısı Güz 2006'da yayımlanacak. Değerlendirmelerinizin OAKA'yı daha nitelikli bir dergi haline getireceğinin bilinci içinde her türlü eleştiri, yorum ve önerilerinizden mutluluk duyacağımızı belirtmek istiyoruz. Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle...

Editörler